

DIDYSIS PASAULIO TEATRAS

Alegorinė misterija

Iš ispanų kalbos vertė Aurelijus Katkevičius

!

VEIKĖJAI

KŪRĖJAS

PASAULIS

KARALIUS

VIENUOLĖ

MALONĖ

GRAŽUOLĖ

TURTUOLIS

ARTOJAS

VARGUOLIS

KŪDIKIS

BALSAS

AKOMPANIMENTAS

Įeina Kūrėjas žvaigždėtu apsiaustu ir spindulinga aureole

KŪRĖJAS

Gražusis kūriny,
Žemiškosios įvairovės deriny,
Šešėliai toliuos liejas,
Dangaus tu grožį paveldėjai,
Čia tiek žiedų skaisčių,
Kiek danguje žvaigždžių,
Ir gėlės miršta, krinta,
Dangus tik žmogui spindi.
Tu visuma dalių,
Kalnų, šviesų ir vėjų bei kelių,
Vėjuotoje padangėj siaučia
Lyg jūroje laivai sparnuoti paukščiai,
Patvinusiose jūrose skrajoja
Žuvų būriai ir nieks nesikartoja,
Kada pikta gelmių liepsna
Tave nutvieskia spindinčia šviesa,
Į tavo kalnus kopia žmonės,
Kalnų ir lygumų valdovai,
Prieš juos be atvangos kovoja
Pabaisos žemės ir ugnies, vandens ir oro.
Nepastovusis kūriny,
Žavus Visatos audiny,
Stebukle pirmutinis ir didžiausias,
Pasaulis – tavo vardas nuostabiausias.
Tu tarsi Feniksas, lyg aukso paukštis,
Iš pelenų atgimsti.

Pro kitas duris įeina Pasaulis

PASAULIS

Kas mane šaukė?
Regėjau savo viduje,
Slaptingoj gaublio gelmėje –
Sparnai greitieji.
Kas žadina mane? Kam ko reikėjo?

KŪRĖJAS

Aš tavo Viešpats ir Kūrėjas,
Iš mano balso gimsta vėjas,
Iš mano rankos – tavo veidas,
Tamsiai materijai pabusti leidžiu.

PASAULIS

Ko reikalauši? Ko gi tu norėjai?

KŪRĖJAS

Esi tik kūriny, o aš – Kūrėjas,
Ir šiandien sumaniau
Sukurti šventę sau –
Didžiulę, kad galop galėčiau
Atskeisti savo galią šviesią,
Didybei mano tinka didžios šventės,
Jos atitinka prigimtį ir gamtą.
O šventei juk pritinka,
Kad būtų ir džiugu, ir linksma,
Taigi vaidinimą parinksim,
Žmogaus gyvenimą vaidinsim.
Komedija tebus
Tai, ką šiandien pasaulyje regės dangus.
Esu Kūrėjas, mano šita šventė,
Todėl surinkt man savo trupę tenka.
Taigi pirmuosius žmones aš renkuosi,
Jie suvaidins tą pjesę, kurią duosiu.

Šiam teatre pasaulio,
Kur keturias šalis apšviečia saulė,
Mums dailiai suvaidins.
Aš ketinu visiems jiems padalinti
Po vaidmenį, kurį turės vaidinti,
Tačiau ir aplinka svarbi, kur šventė vyksta,
Scena, papuošalai ir rūbai – viskas.
Todėl aš šiandien noriu,
Kad linksmas ir dosnus, ir geranoris
Sukurtum visa tai,
Kad tikra būtų viskas, kurk gerai.
Nes aš esu Kūrėjas, na, o tu
Esi Pasaulis ir vaidintojas kartu.

PASAULIS

Mano dosnus valdove,
Galingas tu esi begal,
Ir visa noriai tau paklūsta.
Esu pasaulio teatras,
Ir manyje tuojau vaidins
Įvairūs žmonės, kiekvienam
Esu aš pasiryžęs duoti
Viską, ko gali vaidmeniui prireikt,
Taip turi būt,
Aš tiktai vykdau
Įsakymus, nes mano darbas – vykdyt,
O tavo – kurti stebuklus.
Pirmiausia tenka pasakyti,
Kad reikalaujama teisingai
Nerodyt scenos, kol joje nepasirodo personažai.
Todėl tegul ją uždanga
Juoda paslėps nuo jūsų žvilgsnių.
Juk būtų chaosas, jei elementai
Susimaišytų iš pat karto.

Tegul pradingsta šitas rūkas,
Šita tamsi migla, tegul
Bus teatras apšviestas
(Nes jei nebus šviesos, nebus ir šventės).
Šviesą duos
Du šviesuliai, dienos
Žibintas dieviškasis
Ir nakties blyškusis šviesulys.
Su juo žėrės kartu
Šimtai skaisčių brangiųjų akmenų,
Kurie nakties glūdnybėj padalins
Gyvenantiems skirtingus likimus.
Štai pačią pirmą dieną
Naivus ir nuogas, paprastas,
Kaip reikalauja prigimtis,
Pirmasis Viešpats atspindys,
Ten pasirodė sodas,
Vaizdų gražiausių pilnas,
Kad net suabejotum, ar galėjo
Gamta sukurti
Tokį didį grožį
Be mokslo paramos.
Štai skleidžias gėlės,
Palieka lopšį pumpuro
Ir drovios stiebias
Išvysti aušrą pirmąkart.
Štai medžiai kupini
Nokiausių vaisių,
Jei tiktai iš pavydo
Kurio nors neapnuodys šliužas.
Sudūžta tūkstančiai kristalų
Į šukeles ir švyti
Tarsi mažytės ašaros aušros,
Lyg skleistūs perlai.

Kad šitas žemiškas dangus
Jaukesnis būtų, aš nusprendžiau,
Jog būtų neblogai jį aptaisyti
Kur ne kur dirvonuojančiais laukais.
Kur trūko dar kažko,
Aš rasti įsakiau
Kalnams aukštiesiems, platiesiems slėniams
Ir upės vingrios, sraunios,
Vis raižančios dar jauną žemės veidą,
Jos neša vandenį į žiotis,
Kur jūra juos priglaudžia,
O tada palydi į kitus kraštus.
Taip buvo iš pradžių.
Nėra dar pastatų,
Bet jau netrukus regim,
Kaip gimsta miestai,
Kaip valstybės kurias,
Ir pilys atsiranda.
Galop, kai žemė jau pavargo,
Nes slegia ją kalnai didingi
Ir vėjams užtveria kelius,
Nusprendžiau sceną keist,
Ir visa, kas sukurta,
Jau apsemia juodi
Pasaulio tvano vandenai.
Bet ramiame užuteky toli
Patvinstant ir atslūgstant
Vandeniui ir debesims, sustos
Ilgai bangas vagojęs
Didis laivas –
Jis saugiai atgabeno iki galo
Savo tamsiam triumfe
Gyvūnus ir paukščius, ir žmones.
Štai ženklas danguje,

Taikos šviesusis lankas.
Trispalvis jis – geltonas,
Violetinis, raudonas.
Ir visos bangos potvynio
Pakluso savo prigimčiai,
Jos atsitraukė, kaip joms ir derėjo,
Užleisdamos tą vietą
Žemei nukamuotai,
Ir ji iš vandenų išniro,
Parodydama savo veidą,
Išvargintą ir blausų.
Taip baigės pirmas veiksmas.
Tuoju prasidės antrasis,
Istatymo rašyto, kur galėsime
Istorijas parodyt.
Juk kad jį gautų
Tauta keliavo iš Egipto,
Ir Raudonosios jūros sausą dugną
Jai teko pereiti, ir traukės vandenys,
Skaisčiajai saulei rodė
Paslaptینگiausia gelmę,
Atsiskleidžiančią veidrodžių šimtuos.
Štai du liepsnos stulpai
Apšviečia, rodos, dykumą,
Kai išmuša ta valanda, jie žengia
Į žemę pažadėtą,
Kad gautų amžiną įstatymą.
Štai Mozė kopia į aukščiausią kalną,
Kur apsupa jį netikėtai
Audringas juodas debesis.
Tuomet diena antroji
Baigias, nes baisiausias
Pasaulį gaubia saulės užtemimas,
Ir saulė, regis, žūsta amžinai.

Ir paskutinėj katastrofoj
Regėti galime, kaip spindi kamuolys,
Siūbuoja, ir pradingsta visos
Lygiagretės ir spalvos.
Ir sudreba kalnai,
Sugriūva mūrai,
Ir blyškiuose griuvėsiuose palieka
Tik nuodėmės ir kaltės.
Prasideda trečia diena,
Kai skelbiama gera naujiena,
Kuri tikrus nuveikia stebuklus,
Kuriai geresnis nulemtas likimas,
Nes viešpataus joje malonė, apie ją
Aš nedirštu daugiau byloti.
Štai į šias tris dienas,
Ir tris įstatymus, bet vieną dėsnį,
Dalinti bando žmonės
Pasaulio amžius tris.
Reiks žengti paskutinį žingsnį, ir
Scenoje, taip puikiai įrengtoj,
Tais neprilygstamai ir puošniai padabintoj,
Žėrės liepsna, tyriausias spindulys,
Kad niekad nepritrūktų
Šventėje ugnies. Kas būt,
Jei aš murmedamas sau tyliai
Palikčiau nebylus ir kurčias?
Vien pagalvojęs aš suvirpu visas,
Įsivaizduodamas darausi neramus,
Kai aš kartoju, visos šviesos temsta,
O kai bandau suderint, baigias viskas.
Tačiau tegul vėl plečias ši scena,
Tas takas – toks klaidus ir pavojingas,
Toksai, kad lai geriau nemato
Jo kartos ateities.

Parodysim žiūrovams stebuklus,
Bus trys veiksmi ir nieko,
Kad juos parodytume,
Šičia nepritrūks.
Dabar jau viską numačiau,
Ko reikia teatrui, manau,
Kad jau dabar gana, tačiau,
Kaip rengsis jie? Neabejoju,
Kad tu tai apgalvojai,
Nes tavo sąmonėj visi
Prieš gimdami dar žmonės
Sulaukia savo dovanų.
Kadangi iš tavęs
Vaidinti į pasaulį
Išeina jie ir vėl sugrįžta atgalios,
Dabar esu sukūręs
Dvejus vartus: su lopšio ženklų
Ir kuriuos pažymi kapas.
Kad jiems netrūktų
Dailių papuošalų, puošniųjų rūbų,
Kad rengtųsi, kaip paliepia vaidmuo,
Aš numačiau iš karto
Tam, kuris vaidins karalių,
Apsiaustą purpuro ir lauro šaką.
Narsiam kariūnui
Ginklus ir pergales paskirsiu,
Tam, kurs ruošis būti ministru,
Teks knygos, mokslas ir mokyklos.
Vienuolei – paklusnumas,
Karštuoliui – įžeidimai,
Kilniam suteiksiu pagarbą žmonių,
O tautai – laisves...
Artojas čia turės
Savo triūsu paverst vaisingą žemę

Dėl to, kad buvo toks naivus.
Jam duosiu darbo įnagius grubius,
O tai, kuri turės vaidinti
Gražuolę, duosiu aš
Skaistumą tobuliausią,
Kuris kitiems nuodais pavirsta.
Neduosiu nieko tik varguoliui,
Nes vaidmenį šį teks nuogam vaidinti,
Tad niekas skūstis negalės
Ir negalės graudentis tyliai,
Nesugebėjęs dailiai suvaidinti,
Nes neturėjęs kaip čia pasipuošt;
Tad jei gerai kas nors nesuvaidins,
Pats kaltas bus dėl to, ne aš.
Dabar jau turime sukūrę
Viską, ko mums prireikti gali.
Ateikit, mirtingieji, pagaliau
Ir pasiruoškite kiekvienas
Vaidinti taip kaip galite gerai
Šiame *teatre pasaulio*.

Išaina

KŪRĖJAS

Jūs šia žeme dar nesat ėję,
Ateikit, mirtingieji, jus šaukiu,
Juk mano žvilgsnis mato jus lygius,
Aš jums šį teatrą pažadėjau,
Kai mano balso jūs dar negirdėjot.
Ateikit čia, kur žvaigždės spindi,
Kur palmės, laurai susodinti,
Kur kedrų šakos skrodžia orą,
Dabar atėjo laikas, noriu
Jums vaidmenis jau išdalinti.

*Įeina Turtuolis, Karalius, Artojas, Varguolis,
Gražuolė ir Kūdikis*

KARALIUS

Paklusti tau visi čionai atėjom,
Nebuvome nė vienas gimęs,
Tačiau, kad tu esi, tikrai mes žinom.
Dabar tau lenkiamės, Kūrėjau,
Lig šiol mes sielos neturėjom,
Nei jausmo, proto, nei gyvybės,
Beformės esame būtybės –
Tau po kojom dulkės,
Tad į jas papūski,
Tuomet ir prasidės vaidyba.

GRAŽUOLĖ

Mes tavo esam sukurti,
Ir mūsų be tavęs nebūtų,
Tai, ką dar gausime, pražūtų,
Gėrio ir blogio neverti,
Bet jei jau esam pakviesti
Į šį pasaulį suvaidinti,
Gali mums vaidmenis dalinti,
Juk esame čia tau paklusti,
Tik tavo balsas verčia mus pabusti –
Negalim nieko pasirinkti.

ARTOJAS

Mano aukščiausiasis Kūrėjau,
Dabar tave galiu regėti,
Tau viską noriu pažadėti,
Aš į tave viltis sudėjau.
Jau greitai viską sužinosiu,
Tu vaidmenį tuojau man duosi,

Jei jį vaidindamas suklysiu,
Tai priekaištus tik sau sakysiu
Ir niekam negalėsiu guostis.

KŪRĖJAS

Jei tik žmogus, aš taip jaučiu,
Galėtų vaidmenį sau rinktis,
Tai nesiimtų suvaidinti
Nė vienas skausmo nė kančių,
Bet būtų daugel norinčių
Vaidint valdovą ir karalių,
Bet tai tikrai ne jūsų valioj,
Ir mūsų šitame spektakly
Ne tik vaidinti gali tekti,
Bet ir gyventi tekti gali.
Nes aš, aukščiausiasis Kūrėjas,
Žinau, kas gali kaip vaidinti,
Jau laikas vaidmenis dalinti,
Priimkit juos, mano veikėjai.
Tu būk karalius.

Kiekvienam duoda vaidmenį

KARALIUS

Garbė Kūrėjui.

150

KŪRĖJAS

Poniai šiai vaidinti tinka
Gražuolė.

GRAŽUOLĖ

Aš laiminga!

KŪRĒJAS

Va – tau turtuolį teks vaidinti.

TURTUOLIS

Geriau ir negalėjau viltis,
Gimiau pasauly šiam turtingas.

KŪRĒJAS

O tu artoją čia vaidinsi.

ARTOJAS

Palaima tai ar juodas vargas?

KŪRĒJAS

Tai darbas, tai kasdienis darbas.

ARTOJAS

Aš būsiu blogas darbininkas,
Dėl Dievo, Viešpatie galingas,
Nors ir esu Adomo vaikas,
Man vargo šito nesuteiki,
Nors ir žadi man duoti žemės,
Bet vis dėlto likimas lemia,
Kad nieko nepajėgsiu veikti.
Tokia jau mano prigimtis,
Žinai tikriausiai, mano pone,
Kad būsiu blogas aš artojas
Ir dar blogesnis vyndarys,
Jei tik galėčiau pasakyt:
„Nesutinku“, bet atsistojęs
Prieš Kūrėją net nenoriu
Sakyti taip, nes nepadės tai,
Todėl tegul nebūna keista,
Kad bus vaidmuo manasis blogas.

Esi galingas ir todėl man liepsi
Atlikti pareigą. Čia talento nereikia,
Ir mano kuklią nuomonę priveikia
Tavo valia. Nepasislėpsi –
Štai vietoj vilnos sniego man pridrėbsi –
Teisus Valdove, neturiu kuo skųstis,
Kad tik Kūrėjas nepradėtų rūstaut,
Jo meilės čia esu aš pavadintas.
Aš, Viešpatie, šį vaidmenį vaidinsiu
Iš lėto, kad galėčiau atsipūsti.

KŪRĖJAS

Tau tenka suvaidinti vienuolę.

VIENUOLĖ

Iš džiaugsmo siela alpsta.

KŪRĖJAS

O tu vaidinsi skurdžių, vargšą.

VARGUOLIS

Tai tokį vaidmenį man duodi?

KŪRĖJAS

Tu dar negimęs jau pažinsi karstą.

152

KŪDIKIS

Vaidmuo man teko labai menkas.

KŪRĖJAS

Man vaidmenis jums duoti tenka,
Tarsi gyventumėt, vaidinkit,
Galiu jums likimus dalinti,
Nes aš žinau, kam ko pakanka.

VARGUOLIS

Aš noriu tik atsiprašyti,
Turėsiu vaidmenį gyventi
Varguolio, bet man taip jau lemta,
Turiu už tai tau ačiū pasakyti
Ir nieko negaliu čia padaryti.
Aš to vaidmens nenoriu,
Bet paimsiu. Tiktai, pone,
Jeigu jau vargšą vaidinu –
Ne, Viešpatie, ne taip kalbu –
Priimti jį turiu tarsi malonę.
Bet vis dėlto – kodėl man toks likimas:
Vaidinti elgetą gražiojoje šventėje,
Kitiems džiaugsmui, man vien tik kančios,
Lyg būčiau aš skirtingas gimęs.
Matau, šį vaidmenį štai ima
Mano ranka. Bet nér jame
Tos dvasios, kaip buvo kitame –
Karaliaus vaidmeny. Vienodi jie?
Ir lygūs mes?
Betgi kodėl
Jaučiuos kitoks aš savo likime.
Jei nudrėbti mes iš skirtingo molio,
Jei siela kitokia varguolio,
Galbūt trumpiau gyvent man liepsi,
Mažiau jausmų širdy įžiebsi.
Bet ar tikrai tu šito nori?
Taip griežta tai atrodo,
Žiauru net, kad skirtingus duodi
Tu vaidmenis lygiems žmonėms.
Sakyk, kuo skirias jie?
Nejau tikrai mes esam nevienodi?

KŪRĖJAS

Ši šventė bus didinga,
Kiekvienas čia vaidmuo svarbus,
Ir jeigu suvaidinsi tu vargus
Prakilniai, jautriai ir jausmingai,
Tai būsi ne mažiau garbingas
Nei karalius. Jūs būsit lygūs,
Kai užverstos bus šitos knygos.
Dorai vaidink, ir aš manau,
Kad tinkamas bus atlygis ir tau,
Tu pabaigoj suprasi tai iš sykio.
Nenoriu, kad kentėtum
Būdamas vargšu. Tačiau
Tiesiog, kad būt skirtingi, nematau,
Karalius ir varguolis. Tavim dėtas,
Aš atlygio svarbiausio palūkéčiau.
Visi tikrai sulauksit iš manęs,
Ko buvot nusipelnę. Nes
Ką bevaidintum šitoj scenoj,
Visas gyvenimas – spektaklis vienas,
Kurį dar daugeliui vaidinti teks.
Kai baigsis šita šventė,
Prie savo stalo tuosius aš pakviesiu,
Kurie vaidino ir dorai, ir tiesiai
Tą vaidmenį, kuris jiems tenka,
Tuomet ištiesiu savo ranką,
Ir jūdviejų likimai susilygins.

154

Dramų rinkinys

GRAŽUOLĖ

Bet rūpi vienas dar dalykas.
Kaip šį vaidinimą vadina žmonės,
Gal galite mums pasakyti, pone?

KŪRĖJAS

Darbuokitės gerai, nes Dievas yra didis.

KARALIUS

Kad nesuklystumėm, labai svarbu,
Vaidinimas atrodo sudėtingas.

TURTUOLIS

Tad pamėginti būtų reikalinga,
Nors ir atrodytų baugu.

VIENUOLĖ

Gal pasiruošti būtų ir smagu,
Bet juk kol kas dar nėra mūsų
Nei sielos, nei šviesos, nebus jų,
Kol nepradėsime vaidinti.

VARGUOLIS

Bet nepabandę net mėginti,
Prasti mes aktoriai tebūsime.

ARTOJAS

Paremsiu skundą aš varguolio,
Tą patį juk ir aš jaučiu
(Į porą tinka iš tiesų
Bėdžius benamis ir artojas).
Nes juk tegul ir stengies uoliai
Parodyt pjesę jau vaidintą,
Jeigu netenka pamėginti,
Vaidindams klysti nesiliauji,
O čia reikės vaidinti naują –
Kaip nuo klaidų mes apsiginsim?

KŪRĖJAS

Dabar, tebus dangus teisėjas,
Paskelbti garsiai ketinu,
Kad sugebėsite pajust,
Kai mirt ir gimti laikas bus atėjęs.

GRAŽUOLĖ

Bet – kas bus patarėjas,
Kada į sceną mums įeit,
Kiek pasilikt, kada išeit?

KŪRĖJAS

Šito nereikia jums žinoti,
Svarbu tiktai laiku suvokti,
Kada jums gimt ir mirti reiks.
Tad visad pasiruošę būkit,
Kad baigsis jau tuojau vaidmuo,
Aš jus pašauksiu pabaigoj.

VARGUOLIS

O jeigu bus jausmai atbukę,
Jei neatspėsime, kaip būti?

KŪRĖJAS

Sakai teisybę tu, varguoli,
Todėl jums duosiu aš vadovą,
Kad jei kas klystų, pataisytų,
Jei nežinotų – pasakytų.
Vadovu bus mano malonė.
Ji pasakys, ką turit veikti,
Tad negalėsit manim skųstis,
Nes viską sužinoję būsit.
O dar jūs gaunat valios laisvę,
Jau teatras paruoštas seniausiai,
Tad ženkit į jo didžią rimtį,
Savo gyvenimo vaidinti,
Kaip ir dera.

VIENUOLĖ

Tad nesidrovėkim,
Eikime į teatrą.

VISI

Paskubėkim,
Dirbti gerai, nes Dievas yra didis!

Jiems pasukus eiti, ateina Pasaulis ir juos sulaiko

PASAULIS

Viskas ten jau laukia jūsų,
Paruošta scena ir šviesos,
Suvaidinkit visą tiesą
Šiam bendram spektakly mūsų.

KARALIUS

Greitai karūnuotas būsiu.

PASAULIS

Tau karūną duot turiu?

KARALIUS

Aš karalių vaidinu.

*Rodo jam vaidmenį, paima karūną ir purpuro ap-
siaustą ir eina*

PASAULIS

Matot, viskas numatyta.

GRAŽUOLĖ

Duok spalvas dar nematytas,
Tūkstančius keistų gėlių.
Iš kiekvieno jų žiedo
Sklinda spinduliai gražiausi,
Skleidžiasi, padangėj siaučia,
Budina visus iš miego,

Net ir saulė vos nebėga
Iš pavydo pasislėpti.
Kaip saulėgrąžai ji liepia
Vis žvilgsniu lydėti šviesą,
Taip pati pažinus tiesą
Grožiu vis turės stebėtis.

PASAULIS

Ak, iš kur tokia tuštybė –
Ką norėtum suvaidinti?

GRAŽUOLĖ

Man toksai vaidmuo paskirtas.

PASAULIS

Kas esi?

GRAŽUOLĖ

Žmogaus grožybė.

PASAULIS

Sniegas ir koralai – tai teisybė –
Tau pritinka, piešiny tobulame
Tu esi tokia viena.

Duoda jai puokštę

GRAŽUOLĖ

Kokios skaisčios šitos spalvos,
Lenkit, gėlės, savo galvas,
Krištole, apšviesk mane.

Išeina

TURTUOLIS

Duok man visą savo turtą,
Duok man laimę, sėkmę duoki,
Nes lemties apdovanotas
Ateinu aš šičia būti.

PASAULIS

Aukso spindulingą liūtį
Iš slaptų savo gelmių
Tau aš dovanot galiu,
Visą auksą ir sidabrą,
Kur giliai esu uždaręs,
Tau vienam dabar skiriu.

Duoda jam brangenybes

TURTUOLIS

Kaip smagu, koks išdidus
Su tieka turtų išeisiu.

VIENUOLĖ

Žemės, kur gyventi leistų –
Toks vaidmuo turėtų būt.

PASAULIS

Koks vaidmuo, kuris toks bus?

VIENUOLĖ

Aš – vienuolė santūrioji.

PASAULIS

Tu – vienuolė pamaldžioji,
Eiki – atgailauki, melskis.

Duoda jai rožinį ir maldaknygę

VIENUOLĖ

Man vienuole būti lemta,
Nieko kito ir nenoriu.

Išeina

PASAULIS

Ko tu toks tylus eini,
Ką vaidinsi šiam spektakly?

KŪDIKIS

Juk nereikia jokio daikto,
Jeigu net negyveni.
Man negimus teks numirt.
Tavyje nė kiek nebūsiu,
Vos įžengęs, tuoj pražūsiu,
Iš tamsos einu į tamsą,
O juk kapo aš negausiu
Iš tavęs. Dosnus nebūsi.

PASAULIS

Na, o tau, žmogau, ko reikia?

ARTOJAS

Kad sakyti tau nenoriu.

PASAULIS

Vaidmenį man tuoj parodyk.

ARTOJAS

Tai sakau – nesitikėki.

PASAULIS

Tu elgiesi kaip prastuolis,
Ir atrodo, jau žinau –
Prakaitu pelnysi duoną.

ARTOJAS

Likimas toks bjaurus užklupo.

PASAULIS

Tai paimki šį kauptuką.

Duoda jam kauptuką

ARTOJAS

Pirmojo žmogaus anūkui
Šitoks teko palikimas.
Adomas savo žmona pasikliovė,
Gražuolė jį gražiai apmovė,
Sakė, kad nekaltą vaisių ima,
O užgintas buvo tasai vaisius,
Nežinojo vyras, kad taip baigsis,
Mylėjo apgavikę jis visa širdim
Ir todėl taip pat kaip aš
Savo vaidmenį vaidino baisiai.

Išeina

VARGUOLIS

Jau visiems padovanojai
Laimę, džiaugsmą ir turtus,
Na, o man duok skausmą tu,
Duok nelaimes ir klajonę,
Iš tavęs tikrai nenoriu
Nei karūnos, nei grožybių,

Man nereikia ir gausybės
Aukso. Tu galėtum duoti
Gėdai prisidengti lopą.

PASAULIS

Ką gi tu turi vaidinti?

VARGUOLIS

Vaidmuo manasis – tai kančia,
Tai ašaros ir skausmas nuolatinis,
Prie vaišių stalo visad paskutinis,
Tai neviltis, aplankanti nakčia,
Tai atjauta, kur bunda paslapčia,
Atodūsiai, dejonės tylios,
Tai pojūčiai ir viltys tos nebylios,
Tai atmatų duobė pajuodus,
Kai niekas nieko man neduoda,
Kada slenku į naktį gilią.
Tai panieka – aš atstumtasis,
Ak, kas atjaus varguolį nuogą,
Kuriam nuo ašarų jau bloga,
Vargu, ar šiam pasauly rasis
Bent vienas toks. Tai tėtis,
Kol pasibaigs pasaulis šis.
Tik skausmas vis mane lankys
Ir badas, ir pašėlęs troškulys,
Niekingas poreikis išlikt.
Štai visa tai – mana lemtis.

PASAULIS

Tau nieko duot neprivalau,
Nes tas, kuris vaidina vargšą,
Žinoti turi – jis negausiąs
Iš šio pasaulio nieko. Netgi tau

Aš drabužius atimti privalau,
Nuogas eisi.

Nurengia jį

Teneabejoja
Nieks, kad aš rimtai darbuojuos.

VARGUOLIS

Toks liūdnas šis pasaulis.
Kas aprengtas – dar turtų gauna,
Varguolį jis palieka nuogą.

PASAULIS

Jau teatras paruoštas, veikėjai,
Kurie turėjo būt, visi
Į šitą teatrą pakviesti –
Karalius, visada tiek daug galėjęs,
Gražuolė, dėl kurios kentėjo
Jausmai ne vieno sujaukti,
Ir galingieji pagerbti,
Gailiai maldaujantys varguoliai,
Darbštūs artojai ir vienuolės –
Visi į teatrą pakviesti,
Kad mūsų šventėje vaidintų,
O aš šitai didingai šventei
Suteiksiu erdvę, būsiu teatras,
Ir visa, ko tik reikalinga,
Kad būtų pjesė suvaidinta.
Išeik, galingasai Kūrėjau,
Pažvelk, kaip žmonės atsidėję
Šiai šventei ruošias, teatsivers
Pasaulio vidurys, kuriam
Scena tuoj pasitiks veikėjus.

Su muzika atsiveria vienu metu du gaubliai – viename garbės sostas, kuriame sėdi Kūrėjas, kitame pavaizduoti dveji vartai – ant vieny lopšio atvaizdas, kiti pažymėti antkapiu

KŪRĖJAS

Kilniam ir išdidžiam man tinka būti,
Sukūriau šventę šią didingą
Soste sėdėdamas galingas,
Kur amžinai man laikas trunka –
Dabar stebėsiu savo trupę.
Kai į pasaulį įžengi, žmogau,
Lopšio palydimas jaukau,
Ir kai į kapą jau slenki,
Žinok gerai – ką vaidini,
Kūrėjas stebi iš dangaus.

Įeina Vienuolė su instrumentu ir gieda

VIENUOLĖ

Tegul Viešpatį pagarbins
Saulė, mėnuo ir žvaigždelės,
Tegul gėlės galvas kelia,
Gieda giesmę Jojo garbei,
Lai liepsna, šviesa ir spalvos,
Ir rasa, ir šerkšnas baltas,
Vasaros ir žiemos šaltos
Lenkias Jam. Nusileis ši uždanga,
Ir išvysim danguje
Teisiantį kiekvieną žmogų.

Išeina

KŪRĖJAS

Niekas neskamba geriau
Nei viltis ištikimoji.
Danielius taip giedojo
Ir numaldė jis tuojau
Tirono nirtulį žiauraus.

PASAULIS

Pjesę šią kažkas turėtų
Priešgiesmiu dailiu pradėti.
Štai ant pakylos aukštai
Tu malonę jau matai.
Ji galėtų mums padėti,
Balsas jos labai tam tinka.

*Ant pakylos – ten, kur buvo Pasaulis, – pasirodo
Malonė, jos rankoje – pjesė*

MALONĖ

Šiandien aš esu malonė,
Šventę pristatau šią, pone,
Klystančius turiu taisyti.
Šitoj knygoj surašyta
Pjesė, kurią teks vaidinti,
Galima trumpai priminti
Esmę.

Dainuoja

Kaip save turi mylėti
Artimą ir darbuotis netingėti,
Nes Aukščiausias yra didis.

PASAULIS

Tai pratarusi, paliko
Mus šį vakarą Malonė.

Jau galėčiau ir nutilti,
Noriu tik prisistatyti:
Aš esu žiūrovas šičia.
Ša, netrukus prasidės
Lauktas taip ilgai spektaklis.

Pro lopšio vartus įeina Gražuolė ir Vienuolė

GRAŽUOLĖ

Eikim pasivaikščioti sykiu
Šiais laukais, kur kitados
Gimė gegužė ir grožis,
Saulė spindulius tik žeria,
Tiktai mudviem visa tai,
Tiktai mums visa grožybė,
Spindulingoji šviesa,
Kilimai žiedų gražiausi.

VIENUOLĖ

Tu žinai, kad aš nemėgstu
Net išeiti iš namų,
Man miela manoji celė,
Jos palikti negaliu.

GRAŽUOLĖ

Tu norėtum tiktai melstis,
Atgailauti ir kentėti.
Nesidžiaugsi skaisčia saule.
Dieve, kam tuomet sukūrei
Pievą, kupiną žiedų,
Jei negali ji pradžiugint
Nei tavo uoslės, nei žvilgsnio?
Kam tada sukurti paukščiai –
Tie, kur girias savo plunksnom

Kaip gražiausiais puošmenim,
Jei negalim jų klausytis?
Kam tuomet drabužiai puikūs,
Jei lytėjimui užginta
Jų pajusti švelnų svorį?
Kam skirta saldybė vaisių,
Jeigu skonio nenudžiugins
Jų saldus, brandus nokumas,
Jei negalime ragauti?
Kam galiausiai Dievas kūrė
Kalnus, slėnius, dangų, saulę,
Jei žiūrėt į juos užginta?
Man atrodo, nedėkinga
Būsi, jeigu nesidžiaugsi
Tuo, ką Dievas žmogui davė.

VIENUOLĖ

Viskuo žavėtis tinka,
Džiaugtis galim ir grožėtis,
Ir už grožį padėkoti,
Bet negalime pamiršti –
Ne savaiame atsirado.
Grožis turi mums priminti,
Kad yra aukštai Kūrėjas,
Turime Jam būt dėkingi.
Neisiu niekur iš namų,
Aš pasirinkau – tikėti,
Aš atsižadėjau visko
Ir dabar esu vienuolė.

Išsiskiria

GRAŽUOLĖ

Na, o aš esu gražuolė,
Noriu, kad mane matytų.

PASAULIS

Neilgai kartu keliavo
Susilaikymas ir grožis.

GRAŽUOLĖ

Tebus tinklas mano kasos,
Tepaspendžia meilė spąstus
Kiekvienai šalčiausiai širdžiai,
Net pačiam menkiausiam jausmui.

PASAULIS

Man atrodo, viena klysta,
O kita gerai vaidina.

VIENUOLĖ

Kaip save man paaukoti,
Ką daryti?

GRAŽUOLĖ

Kaip parodyt,
Kad esu tokia graži?

MALONĖ

Dainuoja

Darbuokitės, nes Dievas yra didis.

PASAULIS

Šitos suflerės, atrodo,
Mūs gražuolė negirdėjo.

Įeina Turtuolis

TURTUOLIS

Stebuklas tai, bet man dangus
Turtus ir galią davė,

Ir šis stebuklas leido man
Pažint visus malonumus.
Dabar man niekas nepatinka,
Kas dar man nepriklauso,
Prie savo stalo nustembu,
Kad dar ne viską aš regėjęs.
Atrodo, trūksta man tiktai
Veneros pieno, pagaliau
Vien tinginystė, malonumai,
Pavydas, puotos ir troškimai
Mano jausmus šiandieną valdo.

Įeina Artojas

ARTOJAS

Kas pabandė sprandą lenkti
Taip kaip aš. Vargstu kas dieną,
Kad tiktai galėčiau
Save ir šeimą išmaitint.
Vagoja arklas žemės veidą,
Aš jo valdovas, atiduodu
Aš žemei savo vargą ir mainais
Už tai iš josios maisto gaunu.
Ginklai manieji – pjautuvas ir arklas,
Su jais, prieš juos kariauju nuolat,
Prie vynuogynų pridera kauptukas,
O rugiapjūtėj pjautuvo prireiks.
Gegužė ir balandis kai ateina,
Užpuola vandeniui aistra mane,
Netekčiau aš vandens – tuomet
Tikrai pražūčiau.
Taip aš kasdien renku vis savo duoklę
Iš tokio paveldo, kurį gavau,
Ir godulys užklumpa vieną dieną

Nuliūdusį artoją.
Aš savo prakaitą praliečiau,
Todėl už mano darbo vaisių
Man turi sumokėti tiek, kiek noriu,
Kiek vertas jis, turėčiau gauti.
Aš nekaupiu turtų,
Man nesvarbu, ką kas kažkur galvoja,
Bet turi sumokėti,
Jei kas nepasirūpino savim.
Be to, žinau, kad jeigu nepalytų
Balandį (o aš melsiu Dievo,
Kad nelytų) kainuotų
Mano klėtis daug dukatų.
Aš būčiau turtingiausias čia aplinkui,
Visiems aš būčiau reikalingas,
Bet jau labai pasipūčiau,
Dabar – prie darbo metas.

MALONĖ

Dainuoja

Darbuokitės, nes Dievas yra didis.

VIENUOLĖ

Jūs negirdėjot šito patarimo?

ARTOJAS

Atrodo kartais tarsi būčiau kurčias.

170

PASAULIS

Lengvai jo neišmuši iš vėžių.

ARTOJAS

Nes mano vėžėse – sunkus vežimas.

Jeina Varguolis

VARGUOLIS

Nuo pačios pradžios pasaulio,
Ar kas matė tokį vargą
Kaip manasis. Šita žemė –
Mano puikūs, erdvūs rūmai,
O dangaus šviesusis skliautas –
Man padangtė, bet kamuoja
Mane ir šerkšnas, ir kaitra,
O troškulys ir badas mane žudo.
Suteik kantrybės man, o Dieve!

TURTUOLIS

Ką nuveikiau, kad toks turtingas
Dabar esu?

VARGUOLIS

Ką padariau,
Kad tenka brist per kančią?

MALONĖ

Dainuoja

Darbuokitės, nes Dievas yra didis.

VARGUOLIS

Kaip guodžia šitas balsas.

TURTUOLIS

Kas gieda nuobodžias giesmes?

VIENUOLĖ

Į sodus šiuos tuojau įžengs karalius.

TURTUOLIS

Pakankamai galingas pats esu
Ir nesilenksiu.

GRAŽUOLĖ

Reikia
Man prieš karalių pasirodyt.
Jei pastebės jis mano grožį,
Tai mano meilei irgi pasiduos.

ARTOJAS

Aš iš paskos. Nenoriu, kad matytų,
Jog esu tiktai artojas,
Tegul tik laisvę man ir vėl palieka,
Jokių kitų malonių ir nenoriu.

Įeina Karalius

KARALIUS

Galinga manoji valstybė,
Ji plyti aplink be ribų,
Kiek saulė aplinkui užmato,
Tiek žemių valdau ir turiu.
Kur jūra skalauja tik krantą,
Kur saulė įspindi rytais,
Esu aš didysis valdovas
Ir viešpatis tikras esu.
Ir mano nuolankūs vasalai
Suklumpa, kai aš praeinu.
Ko dar man reikėti galėtų...

MALONĖ

Gieda

Darbuokitės, nes Dievas yra didis.

PASAULIS

O suflerė kiekvienąkart
Geriau vis pataria.

VARGUOLIS

Kančios prispaustas aš,
Ir skauda man matyti,
Kokie kiti laimingi.
Galingasai karalius
Patenkintas savo didybe, jis
Net nepastebi, kad aš esu.
Ponia gražioji susikaupusi karaliui
Patikti stengiasi.
Ji net nežino, kad pasauly
Yra tiek daug kančios ir skausmo,
Vienuolė visuomet
Savoj maldoj paskendus,
Tarnauja Dievui ji,
Bet jai tarnauti patogu.
Artojas, kai pavargęs
Pareina iš laukų, jis randa
Padorų stalą savo namuose,
Nors ir ne visko ant to stalo būna,
Turtuolis virš visų pakilęs;
Visam pasauly tiktai vienas aš
Kažko vis noriu iš kitų,
Tad šiandien aš pas juos einu,
Nes gali jie gyventi be manęs,
O aš be jų neišgyvensiu.
Kreipiuosi į Gražuolę
Ir prašau. Dėl Dievo, duok
Man išmaldos.

GRAŽUOLĖ

Šaltini, pasakyk,
Tu mano sidabrinis veidrodeli,
Koks rūbas man šįvakar tiks,
Kuriais drabužiais reikia pasipuošti?

VARGUOLIS

Ar nematot?

PASAULIS

Tamsuoli, susiprask –
Be reikalo į ją kreipiesi.
Kodėl turėtų rūpintis tavim,
Jei rūpesčio savim jai per akis?

VARGUOLIS

Tokia gausa patvinęs jūsų dvaras,
Aš išmaldos kuklios prašau.

TURTUOLIS

Ar nér daugiau, kur šaukti?
Dar įsirioglini į miegamąjį man.
Prie slenksčio pasilikęs sau maldauk
Ir į namus man nesilaužk,
Ramybės mano netrikdyk.

174

VARGUOLIS

Nebūk toks griežtas man.

TURTUOLIS

Varguoli įkyrus, keliauki sau.

VARGUOLIS

Kai šitiek visko išmeti,
Perniek, argi neduosi
Man išmaldos?

TURTUOLIS

Na jau ne.

PASAULIS

Šykštuolis ir varguolis –
Visai kaip toj patarlėj.

VARGUOLIS

O gal manęs pasigailės
Įstatymas ir protas.
Išdrįsiu į karalių kreiptis:
Aš išmaldos tiktai prašau.

KARALIUS

Pasirūpint tuo turėtų
Mano išmaldininkas.

PASAULIS

Sąžinę karaliaus saugo
Jo ministrai, kaip žinia.

VARGUOLIS

Tu, artojai, gauni juk
Su palaiminimu Dievo
Iš to vieno sėto grūdo
Kupinus javų aruodus.
Vargo spaudžiamas prašau
Išmaldos.

ARTOJAS

Jei ir duoda Dievas,
Tai prieš tai
Turiu daug prakaito pralieti,
Turiu išarti žemę, prižiūrėti.
Nuspręskit pagaliau! Neturit gėdos –
Toks vyras, o maldauja.
Darbuotis eikite, parsisamdykit,
Nebūkit dykaduonis tinginys.
O jei kamuoja badas iš tikrųjų,
Kauptukas štai – jis gali greit padėt
Jums duonos vakarui prasimanyt.

VARGUOLIS

Šįvakar šiam spektakly teko man
Varguolį skurstantį vaidinti.
Aš juk nevaidinu artojo.

ARTOJAS

Kiek aš žinau, nereikalauja
Tasai vaidmuo tik išmaldos prašyt,
O juo labiau – verkšlenti.
O dirbti, prakaituot ir triūsti
Pritinka ir vaidinančiam varguolį.

VARGUOLIS

Dėl Dievo meilės, būkit malonus
Ir žmoniškas, ir atlaidus.

ARTOJAS

O jūs nebūkit įkyrus.

VARGUOLIS

Gal jūs paguodos man suteiksit?

VIENUOLĖ

Paimkit duonos – ir atleiskit.

Duoda jam duonos

VARGUOLIS

Jūs davėt, ponia, duonos man,
Tegul Galybių Viešpats lydi jus.
Palaiko mus visus tik duona,
Kurią Tikėjimas suteikia mums.

VIENUOLĖ

Man silpna.

KARALIUS

Kas gi tai?
Tai rūpesčiai, kurie dažnai
Taip slegia mūsų sesę.

Vienuolė beveik krinta, bet Karalius jai paduoda ranką

KARALIUS

Norėčiau jums padėti.

VIENUOLĖ

Dėkoju. Jūs tik vienas
Man iš tikrųjų galite padėt.

KŪRĖJAS

Dabar jau aš galėčiau ištaisyti
Klaidas, kurių tiek daug regiu,
Tačiau ar tam aš jums daviau
Laisviausią valią

Valdyti žmogiškas aistras,
Kad kiščiausi į pjesės veiksmą,
Tegul savo darbais užsitarnauja
Sau atlygį. Paliksiu juos
Laisvai vaidinti vaidmenis savuosius,
Be abejo, kils sumaištis,
Ir stengsis kuo geriau jie pasirodyt,
O aš kiekvieną jų stebėsiu,
Atėjus laikui nuosprendį paskelbsiu.

MALONĖ

Gieda

Darbuokitės, nes Dievas yra didis.

Deklamuoja

Dabar skelbiu aš kiekvienam,
Skelbiu taip pat visiems kartu –
Nuo šios akimirkos klaida
Nebus klaida, bet bus kaltė.

Gieda

Mylėkit artimą kaip ir save,
Darbuokitės, nes Dievas yra didis.

KARALIUS

Manau, kad šis gyvenimas yra
Tarsi vaidinimas,
Ir žengiame keliu visi kartu.
Tad gal tą kelią trumpinti padėtų
Malonūs pokalbiai, istorijos įvairios.

GRAŽUOLĖ

Turbūt gyventi būtų taip sunku,
Jei negalėtum net pasikalbėt.

TURTUOLIS

Kiekvienas lai istoriją paseks.

VIENUOLĖ

Tai užtruks. Geriau
Tegul kiekvienas garsiai pasakys,
Ką jo vaizduotė piešia.

KARALIUS

Regiu beribę savo aš valstybę,
Savo didybę, šlovę, prakilnumą,
Kur mano prigimtinis sumanumas
Sukūrė miestų margą įvairybę.
Tvirtovių aš turiu gynybai,
Vasalai mano grožį kuria,
Vieni turtingi, o kiti neturi
Nieko. Aš esu teisybė
Ir teisingumas, man pavaldūs
Jų likimai. Kad valdyčiau,
Kad galėčiau iš įvairovės tos
Aš vientisumą kurti, davė dangūs
Man mokslą, kaip valdyti,
Iš atplaišų kaip visumą lipdyti.

PASAULIS

Kaip koks Saliamonas jis prašo
Gebėjimo valdyti šį pasaulį.

*Liūdnas Balsas gieda tolumoj – toj pusėj, kur var-
tai paženklini kapu*

BALSAS

Karaliau žuvusios valstybės,
Savas aistras ir troškimus pamiršk,

Nes šio pasaulio scenoje –
Jau pabaigtas vaidmuo tavasis.

KARALIUS

Man liūdnas balsas sako, kad baigiau
Jau savo vaidmenį čionai.
Šio balso aš klausau
Net nebandydamas mąstyti.
Jau baigėsi vaidmuo ir metas eiti,
Bet nežinau, kur eit turiu.
Nes į vartus pirmuosius, kur dar regiu
aš savo lopšį,
Negaliu, ak varge, negaliu
Nė žingsnio žengti. Kaip žiauru.
Aš negaliu link lopšio žengt nė žingsnio.
Vėl eit bandau. Link kapo,
Vis link kapo aš suku. Taip upė,
Susiliejusi su jūra, tampa jūra.
Taip linksmas trykštantis šaltinis,
Iš upės gimęs (kaip siaubinga),
Vėl grįžta būt upe, taip ir upelis,
Kurs teka iš šaltinio,
Ir vėl bus šaltiniu. Žmogus,
Kai kitados išėjo iš gelmės,
Sugrįš atgal į gelmę kaip nebuvęs
Tuo, kuo ką tik buvo. Kaip klaidu!
Jei baigės vis dėlto mano vaidmuo,
Galingasai ir dieviškas Kūrėjau,
Atleisk, jei kur buvau suklydęs.
Dėl tų klaidų dabar labai gailiuosi.

Išeina pro kapo vartus, kiti taip pat turės eiti pro juos

PASAULIS

Paprašė atleidimo čia karalius,
Gražiai mokėjo vaidmenį pabaigt.

GRAŽUOLĖ

Jis buvo apsuptas minios vasalų,
Priklausė jam visa garbė.
Nebėra jo.

ARTOJAS

Gegužę lijo.
Javai gražiai subrendę.
Bus metai šie geri ir be karaliaus,
Gyvensim ir be jo.

VIENUOLĖ

O vis dėlto – kaip gaila...

GRAŽUOLĖ

Ir, aišku, nejauku,
Ką mes be jo darysim?

TURTUOLIS

Grįšim
Prie mūsų pokalbio.
Sakyk, ką tu įsivaizduoji.

GRAŽUOLĖ

Aš taip įsivaizduoju viską.

PASAULIS

Kaip greitai sugeba pamiršti
Gyvieji tuos, kurie numiršta.

ARTOJAS

Ypač kai velionis mielas
Šitiek turto jiems palieka.

GRAŽUOLĖ

Nemarų savo grožį štai regiu,
Karaliui nepavydžiu, pergalių nenoriu,
Nes didingiausių valdžių grožis duoda,
Tą valdžią aš ir taip turiu.
Tiesa, tikrai karalius gali
Gyvybes suvaldyt, aš – dvasią.
Todėl manau, kad mano valioj
Yra daugiau. Turbūt suprasit.
Vadina filosofija „mažu pasauliu“
Žmogų, jis mano atspara,
Jame yra padangė ir dangus yra,
Taigi beveik prilygstu aš dievybei,
Jei pavadinot žmogų jūs „pasauliu“,
Tai moteris tuomet yra jo saulė.

PASAULIS

Neklydo Ezekielis, kai pasakė,
Kad painiojasi nuolatos
Pasipūtimas ir gražumas,
Skaistumas ir bjauriausia bjaurastis.

182

BALSAS

Gieda

Žmogiškasis grožis tėra tik
Menkas žiedas gėlės.
Laikas tau eiti, naktis
Jau atsikratė aušros.

GRAŽUOLĖ

Šis skambus ir liūdnas balsas
Jau numirti grožiui liepia.
Jis nemiršta, jis nemiršta,
Tik į prieblandą sugrįžta.
Bet, o varge, kas gi matė,
Kad gražiausios baltos rožės,
Tos, kurias diena išgyrė,
Saulė apglėbė glamonėm,
Kurios skleidės ir žydėjo,
Nenuvystų. Vis dėlto
Nė viena iš jų negali
Vėl į pumpurą sugrįžti.
Bet ar rūpi kam, kad žiedas,
Vos tik aušrą pasitikęs,
Skleidęsis karščiausioj saulėj,
Vysta vakaro sulaukęs.
Man dabar tikrai atrodo,
Aš dabar tik supratau –
Žiedas gimsta, žiedas miršta,
Taip likimo žiedui skirta.
Mano grožio tobulybė
Turi trukti amžinai,
Saulė matė, kaip pražyda,
Teišvysta, kaip nuvysiu.
Jei aš amžina, ar gali
Viskas baigtis? Sakyk, balse.

BALSAS

Gieda

Tavo siela žydi amžius,
Tavo kūnas – menkas žiedas.

GRAŽUOLĖ

Tai, ką tu sakai – baisu,
Neturiu, ką atsakyti.
Iš šio lopšio išėjau
Ir į kapą šį einu.
Gaila tik, kad negalėjau,
Suvidint vaidmens geriau.

Išeina

PASAULIS

Baigė neblogai jinai,
Atgailavo juk taip pat.

TURTUOLIS

Liko suknios ir karoliai,
Tiktai veidrodžiuos nebėr
Gražuolės.

ARTOJAS

Dar yra
Duonos, vyno ir mėsos paršelio,
Bus Velykos, o gražuolė –
Man negaila jos visai.

VIENUOLĖ

Vis dėlto ir jos man gaila.

VARGUOLIS

Iš tikrųjų, kažko trūksta.
Ką darysim?

TURTUOLIS

Vėl sugrįšim
Ten, kur pokalbis nutrūko.

ARTOJAS

Kai nuo rūpesčių sulinkęs
Aš skubu prie savo darbo,
Karščio nebijau, nei vargo,
Nebaisus man šaltis piktas.
Ir tada man palengvėja
Sieloj, ji tokia lengva.
Aš žinau, kad ši dirva
Kaip ir aš yra dėkinga,
Tam, kuris toksai galingas,
Kūrė žemę ir mane.
Dėkui Tau, Kūrėjau didis.

PASAULIS

Atpildo sulaukti gali
Tas, kurs žino, kam skolingas.

VARGUOLIS

Man patinka šis artojas,
Nors labai jis mane barė.

BALSAS

Gieda

Jau, artojau, tavo darbas
Dabar baigtas amžinai.
Jau pažinsi kitą žemę.
Kur jinai, težino Dievas.

ARTOJAS

Balse, jei galiu aš skūstis,
Jeigu leidi žodį tarti,
Tai norėčiau dabar kreiptis
Į Aukščiausiąjį Teisėją.
Nenorėčiau dabar mirti,

Kol javai dar nesubrendę,
Negaliu palikti žemės,
Kur sudėjau šitiek vargo.
Aš esu, kaip jau sakiau,
Tiktai paprastas artojas –
Apie tai rūšiai byloja
Ir vynuogienojų kekės.
Man laukai apžels žole,
Kiek į šalį paėjėjęs,
Niekas negalės matyti,
Kur javai, kur vynuogynai.
Kaip gražu – javai kaip mūras,
Net smagu į juos žiūrėti,
O manieji bus menkučiai,
Nepakilę aukščiau grumsto.
Jeigu kas mane girdėtų,
Tai tikriausiai pasakytų,
Kad puiki proga numirti,
Kol nereikia derliaus pjauti.
Atsakysiu – ar blogai tai,
Jei norėčiau aš palikti
Tam, kurs viską paveldėtų,
Puikiai prižiūrėtą lauką.
Bet atrodo, kad malonės
Nesulauksiu, nes jau sakė
Balsas, kad man laikas mirti,
Kapo žiojas juodi žabtai,
Aš nepadariau dar visko,
Kas priklausė suvaidinti,
Rūpi tik, kad ne per daug
Aš pasaulio šio gailiuosi.

PASAULIS

Niekinau jį iš pradžių,
O jisai mane pamokė
Niekad per anksti nespręsti.
Neblogai artojas baigė.

TURTUOLIS

Liko štai kauptukas, purvas,
Prakaitas, juodi arimai.
Nebėra daugiau artojo.

VARGUOLIS

Rūpesčių daugiau turėsime.

VIENUOLĖ

Tai nelaimė!

VARGUOLIS

Mums jo stinga!

VIENUOLĖ

Aš pravirksiu!

VARGUOLIS

Ką daryt man?

VIENUOLĖ

Ką visiems daryti?

TURTUOLIS

Grįžkim
Prie to pokalbio nutraukto.
Aš taip pat kaip ir visi,
Ką jaučiu, sakyti noriu.

Ar neprimena, teiraujuos,
Šis gyvenimas gėlės,
Kuri sveikina pasaulį,
Nors jau greitai nužydės.
Niekas amžinai nežydi,
Taigi džiaukimės dabar
Ta akimirka trumpa,
Dievas tegul būna pilvas,
Valgyt reikia, reikia gert,
Nes aušra gal ras negyvus.

PASAULIS

Dar Izaijas buvo sakęs,
Kad turtai ne visada
Žmogui išminties suteikia.

VIENUOLĖ

Kas toliau?

VARGUOLIS

Kalbėsiu aš.
Tepradingsta ta diena,
Kai gimiau šiame pasauly,
Buvo ta naktis šalta,
Neišvydau gimęs saulės,
Lydi vis mane kančia.
Nešviečia šviesa tyroji,
Pro tamsias, baisias miglas,
Ji įveikti nevalioja
Sutemų galias juodas.
Amžina naktis aplink,
Ji galingai karaliauja,
Be dangaus man tenka likt,
Ir tamsa vien viešpatauja.

Šimtas žiežirbų menkų,
Viskas, ką galiu regėti,
Saulės nēr, ir apanku,
Nēr žvaigždžių šaltam pavėsy,
Aš visai nenusivylęs,
Viešpatie, tik man sunku,
Nesiskundžiu, nes aš gyvas,
Gimti nuodėmėj klaiku
Ir todėl dabar baugu.

PASAULIS

Sekas neveltį parodyt
Šiam varguoliui, panašiai
Dieną šviesiąją prakeikė
Jobas, kenčiantis labai.

BALSAS

Gieda

Turi pabaigą nelaimė,
Turi pabaigą džiaugsmi.
Jums jau baigės ilgas kelias,
Pasišalinkit abu.

TURTUOLIS

Varge, varge!

VARGUOLIS

Ak, koks džiaugsmas!

TURTUOLIS

Ar nesukrečia tavęs
Šitas balsas, kuris gieda?

VARGUOLIS

Taip.

TURTUOLIS

Argi nenorėtum bėgti?

VARGUOLIS

Ne.

Būti sukrestai būdinga

Sielai, kuri bijo, bet ir trokšta

Pamatyti Dievo veidą,

Stoti prieš Aukščiausią sostą.

Neįmanoma pabėgti.

Ir nuo galo šio nebėgo

Nei galia savon tvirtovėn,

Grožis – veidrodžių pavėsin...

Vargas bėgt tikrai negali.

Atvirkščiai – turiu dėkoti,

Kad gyvenimas jau baigės,

Nes su juo kartu ir skausmas.

TURTUOLIS

Argi tau palikt negaila

Teatro?

VARGUOLIS

Neturėjau laimės

Aš jame, tad nesunku

Man dabar iš čia išeiti.

TURTUOLIS

Aš, kretinas, palikau

Savo rūmuos savo sielą.

VARGUOLIS
Kaip linksma!

TURUOLIS
Kaip man liūdna!

VARGUOLIS
Kokia paguoda!

TURUOLIS
Neramu man.

VARGUOLIS
Tai laimė!

TURUOLIS
Ak, kaip gaila!

VARGUOLIS
Pagaliau!

TURUOLIS
Tai žiauru!

Abu išeina

PASAULIS
Kai reikia mirt, labai skirtingai
Šiedu tą žinių pasitinka.

VIENUOLĖ
Ir pagaliau šiame teatre
Aš tik viena pasilikau.

PASAULIS

Juk manyje dažniausiai pasilieka
Tikėjimas, kai nebelieka nieko.

VIENUOLĖ

Taip, nes jisai negali dingti,
O aš galiu, nes juk nesu
Religija, tiktai maža dalelė,
Mane nevertą pasirinko.
Manęs dar nepašaukus balsui
Aš jau žinojau, kad jis šauks
Mane iš kapo, todėl pasauly
Palaidojau save. Dabar skelbiu,
Kad baigėsi jau šis spektaklis,
Kurį rytoj Kūrėjas vėlei kurs.
Tad ištaisykite klaidas,
Jei tik regėjote jas šiandien.

Užsidaro žemės gaublys

KŪRĖJAS

Aš atlygį visiems jums pažadėjau,
Kuris vaidybą jūsų atitiktų.
Dabar tikrai jūs pamatysit,
Kad visad pažadą tesiu.

192

Užsidaro dangaus gaublys, Kūrėjas lieka jame

PASAULIS

Trumpai čionai jūs tevauginot, ir galbūt
Atrodė jums, kad reiks daugiau vaidinti.
Tačiau taip šiam pasauly turi būti,
Kad tai, kas gimsta, turi mirti.
Dabar palikti teatrą jums skubu –

Tuo, iš ko kilo, vėl pavirto.
Turėjo formą, džiaugtis ja galėjo,
Atskriejo dulkės, dulkėmis išėjo.
Dabar aš iš visų turiu surinkti
Tuos daiktus, kur vaidinti jiems padėjo,
Ir be kurių būtų sunkiau vaidinti,
Nes juos trumpam tik patikėjau.
Aš atsistosisiu vartuos, bus užginta
Per slenkstį žengti tam, kuris turėjo
Ką nors paėmęs. Turi tai palikti,
Dulkės išeis, nes dulkėmis atėjo.

Jeina Karalius

Ką vaidinai tu šiam spektakly, pasakyki,
Pirmasis pas mane dabar atėjęs.

KARALIUS

Negi pasaulis šitaip greit pamiršta.

PASAULIS

Pamiršta jis – apsidairyt nespėji.

KARALIUS

Buvau aš tas, kurs gali įsakyti
Visiems, kurie žeme šiaėjo,
Nuo pat aušros ligi tamsos juodžiausios,
Kur atilsį suranda mūsų sielos.
Aš daugely valdų buvau teisėjas,
Ir atmintis apie mane ilgai gyvens.
Aš pasirūpint žmonėmis galėjau
Ir pergales švenčiau aš įvairias.
Stačiau dar rūmus, ir šalis klestėjo –
Istorija dar prisimins mane.

Ir prabangiose menėse derėjo
Man purpuras ir laurai, ir valdžia.

PASAULIS

Dabar išeidamas tu čia palik karūną
Išsitrina iš atminties nuoga didybė.

Palieka karūną

Asmuo, išėjęs iš spektaklio, nuogas būna,
Jį veja lauk negailestinga būtinybė.
Ir purpuras, kurs dengė tavo kūną,
Tuoj kito bus veikėjo nuosavybė.
Nes neištrauks jau nieks iš mano rankų
Šio skeptro, laurų, purpuro nei rango.

KARALIUS

Tu purpurais neleisi pasipuošti?
Jei jau davei – ko grasinies atimti?

PASAULIS

Paskolinti tebuvo, o ne duoti –
Tik kol patsai šioj pjesėje vaidinsi.
Jau kitas tuoj į sceną ruošias kopti –
Didybė ir šlovė jam priklausytų.

KARALIUS

Prisimenam, kai priežodį kartojam:
Turi tik tai, ką noriai atiduodi.
O ką, sakyk, aš gauti čia turėjau
Už tai, kad scenoje karalių vaidinau?

PASAULIS

Ar tai pavyko tau, nuspręs Kūrėjas,
Tai jis nuspręs – pagirti ar nubaust.

O aš, jau patikėk, nesidomėjau
Nei nuodėmėm, nei žygdarbiais žmogaus.
Man rūpi tik atgauti, ką gavai,
Išeiti toks turi, kaip atėjai.

Jeina Gražuolė

PASAULIS

Ką vaidinai?

GRAŽUOLĖ

Buvau daili gražuolė.

PASAULIS

Ką tu gavai?

GRAŽUOLĖ

Grožio tobulumą.

PASAULIS

Bet kurgi jis?

GRAŽUOLĖ

Kape prapuolė.

PASAULIS

Pati gamta nustebo ir suglumo,
Kad taip trumpai tu tebuvai gražuolė.
Labai retai man po spektaklio šitaip būna,
Kad noriu pasiimt, o negaliu –
Tu grožio neturi ir aš jo neturiu.
Karaliui savo galią teko man palikti,
Štai čia padėjo savo jis karūną.
O grožio negaliu aš atsiimti,

Nes jis kartu su tavimi pražūna.
Pažvelk į veidrodį.

GRAŽUOLĖ

Nenoriu nė matyti.

PASAULIS

Tai kur tas tavo grožis, kuris buvo,
Kurį daviau? Turi man atiduoti.

GRAŽUOLĖ

Nugrimzdo jis į kapo duobę.
Ten mano puošmenos, dažai,
Ten dingo jazminai, koralai,
Ten dingo rožių kvepiantys žiedai,
Ten veidrodžių švytėjimas nubalo,
Ten dingo ir troškimai, ir sapnai,
Tenai paliko šėlsmas, karnavalai,
Pražuvo atspindžiai ir blizgesys,
Šešėlio nuo šviesos nieks neatskirs.

Įeina Artojas

PASAULIS

O tau ką teko suvaidint?

ARTOJAS

Artoją –
Taip vadinosi vaidmuo, kuris man teko,
Tą žmogų, į kurį ranka numoja
Visi ir niekas neužleidžia tako.
Buvau aš tas, kuriam nedovanoja,
Jei ką netyčia jis ne taip pasako.
Aš dirbau žemę, nugarą lenkiau,
Tiktai artojas paprastas buvau.

PASAULIS

Palik, ką gavęs.

ARTOJAS

Ką tu man davei?

PASAULIS

Daviau kauptuką.

ARTOJAS

Menkas toks niekutis.

PASAULIS

Menkas ar ne, tu duoną juo pelnei.

ARTOJAS

Ir kam dar čia galėtų linksma būti,
Regint, kaip stveria įžūliai
Net menką nieką iš artojo rankų,
Kad aš sveikatą praradau – to nepakanka.

Įeina Turtuolis ir Varguolis

PASAULIS

Kas ateina?

TURTUOLIS

Tas, kur niekad nenorėjo
Tavęs palikt.

VARGUOLIS

Ir tas, kuris labiausiai troško
Tave palikt.

PASAULIS

Ką jūs dabar abu suėję
Čia kalbat? Gal tai koks pokštas?

TURTUOLIS

Buvau galingas aš, turtais apėjęs.

VARGUOLIS

Aš nelaimingas, alkanas, ištroškęs.

PASAULIS

Palik, ką tau daviau.

Turtuolis palieka brangenybes

VARGUOLIS

Matai, kaip lengva,
Kai tegali palikt tik vargą.

Pasirodo Kūdikis

PASAULIS

Tu atėjai į teatrą šį vaidinti,
Tačiau visai nepasirodei scenoj.

KŪDIKIS

Man dar negimus teko mirti,
Karste paliko, ką buvau paėmęs.

Įeina Vienuolė

PASAULIS

Kai kažkada pasauly teko gimti,
Ką tau daviau, ką tau likimas lėmė?

VIENUOLĖ

Prašiau aš paklusnumo, atgailos,
Maldaknygės, tikėjimo, maldos.

PASAULIS

Turi dabar man atiduoti viską,
Juk surinkau jau iš visų, tad teks ir tau.

VIENUOLĖ

Aš negaliu. Tikrai tau nepaliksiu
Maldos ir atgailos, aš supratau,
Kad jos pranoksta viską, kas tik tviska
Tavyje. Su savimi aš juos nešuosiu jau.
Bet pažiūrėk – kai ką ir palikau.

PASAULIS

Gerų darbų aš šitiek daug gavau.
Tik juos išeinant jai pasilikau.

KARALIUS

Kas valdė už mane daugiau!

GRAŽUOLĖ

Kas už mane labiau žavėjo!

TURTUOLIS

Aš toks turtingas žemėje buvau!

ARTOJAS

Aš dirbau net kai negalėjau!

VARGUOLIS

O aš tikėjau tik, kad bus geriau!

PASAULIS

Vėlu. Jūs numirėt, ne aš turiu nuspręsti,
Kur jūsų nuopelnai, kur kaltės.
Atsiėmiau kadaise buvusią didybę,
Blyškiu pavirto grožio tobulumas,
Sumenkinau išdidžiąją tuštybę,
Sulyginau kauptuką ir karūną,
Keliaukit sužinot teisybės,
Nes čia juk viskas išgalvota buvo.

KARALIUS

Kodėl palydi mus dabar kitaip,
Nei sutikai?

PASAULIS

Matai,
Žmogus ateidamas į šį pasaulį gauna
Save, jis auga ir savim jis tampa,
Jis skuba, bėgti nepaliauja,
Atrodo, laimė jau už kampo,
Tačiau tos dienos, kai jis buvo jaunas,
Pradingsta. Ir prisimena jis kapą.
O kapas priima kitaip negu lopšys.
Dabar abu juos jau pažįsta jis.

VARGUOLIS

Jei jau žiaurus pasaulis
Mus išvaro iš šio teatro,
Eikim prie to didžio stalo,
Kur mums atlygi žadėtą
Tuoį įteiks visų Kūrėjas.

KARALIUS

Nori tu keliauti pirmas?
Ar taip pat jau pamiršai,

Kas buvau? Esi tik skurdžius,
Elgeta prie rūmų vartų,
Mano tu pavaldinys.

VARGUOLIS

Baigėme dabar vaidinti,
Kapo rūbinėje liko,
Kas buvau ir kas buvai.
Tai dabar jau nesvarbu.

TURTUOLIS

Ar jau pamiršai, kaip tąsyk
Išmaldos manęs prašei?

VARGUOLIS

O ar tu man ją davei?
Pamiršai?

GRAŽUOLĖ

Negi nežinai,
Kad turi mane tu gerbti.
Aš gražesnė, turtingesnė.

VIENUOLĖ

Kapo rūbinėj abi
Esam visiškai vienodos,
Ši drobulė lygiai dengia
Mus abidvi. Neatskirsi.

TURTUOLIS

Net ir tu lendi į priekį,
Kaimo jurgi?

ARTOJAS

Gal koks kvailas?
Kai tu numirei, po saule
Menkas tik esi šešėlis.

TURTUOLIS

Man truputį neramu
Susitikt dabar Kūrėją.

VARGUOLIS

Žemės ir dangaus Kūrėjau,
Susirinko tavo trupė,
Ta, kuri vaidino trumpą
Žmogaus būties spektaklį,
Pakvieteį mus vakarienės,
Štai mes čia, tegul jau verias
Šios užuolaidos, kur dengia
Tavo spindulingą veidą.

*Su muzika atsiveria dar kartą dangaus gaublys,
jame stalas su taure ir ostija, prie jo sėdi Kūrėjas*

Pasaulis išeina

KŪRĖJAS

Štai tas stalas, kur yra
Duona, garbinama danguje,
Pragarmėse gerbiama.
Jūsų laukiu, bet svarbu
Sužinoti, kas galės
Prie manęs dabar pakilti,
Nes iš trupės reikia rinktis
Tuos, kurie dorai vaidino,
Išsigelbėti svajojo,

Kur prisiminė, žinojo,
Ką jiems gero padariau,
Būdamas toks gailestingas.
Tegul žengia prie manęs
Dviese – vargšas ir vienuolė,
Nors pasaulį jau palikę
Duonos šios jie ir nevalgys,
Bet kartu su manimi
Mano garbėje jie liks.

Abudu pakyla

VARGUOLIS

Aš laimingas. Tiek daug buvo
Praeity kančių ir skausmo,
Bet jei kenčiame dėl Dievo,
Tai kančia garbe pavirsta.

VIENUOLĖ

Visko aš atsižadėjau,
Bet dabar esu laiminga,
Nes teisingas buvo kelias.
Taip, laimingas, kuris rauda,
Kuris žino, kad suklysta.

KARALIUS

Aš, Valdove, nors valdžiau,
Bet tavęs atleist prašiau.
Tai kodėl man neatleidi?

KŪRĖJAS

O gražuolė ir karalius
Žemiškos garbės turėjo.
Jos jau gavo, dabar rauda.

Jie pakils, bet ne iš karto,
Ir su jais kartu artojas,
Kursai vargšo negailėjo,
Ne dėl to, kad nenorėjo,
Gal ir gero jam linkėjo,
Nes tikėjosi, kad pats jis
Sau padėti sugebėsiąs.

ARTOJAS

Valkatų labai nemėgstu,
Tai dėl to taip ir elgiausi.

KŪRĖJAS

Jūs dabar apdovanosiu.
Verkėt, dėl kalčių gailavot,
Prašėt dangiškos malonės,
Taigi visi trys skaistykloj
Lauksite, kol jus pašauksiu
Pas save.

VIENUOLĖ

Didis Kūrėjau,
Kai nelengva buvo žemėj,
Ištiesė karalius ranką,
Jam turiu už tai atlygint.

204

Duoda ranką Karaliui ir pakyla su juo

KŪRĖJAS

Jau atleidau jam kaltes,
Pamaldžioji žodį tarė,
Jis gyveno su viltim,
Tiktai laikas baisiai bėgo.

ARTOJAS

Mirusieji graudžiai verkia,
Vos pamatę, kaip vargstu.
Kas anksčiau, o kas vėliau –
Mes visi čia susitikom.
Negi tik valdovo Romos
Šventas laiškas gali gelbėt
Iš šios ašarų pakalnės,
Šio laukimo begalinio.

KŪDIKIS

Aš mokėjau suvaidinti,
Tad kodėl, Kūrėjau didis,
Neapdovanoji?

KŪRĖJAS

Nes mažai
Teko scenoj tau vaidinti –
Nei bausmės tau, nei garbės
Neturiu jokios paskyręs.
Bet juk nuodėmėj gimei.

KŪDIKIS

Ak, kokia baisi naktis
Apgaubia mane lyg sapnas –
Nei bausmės, nei laimės teko.

TURTUOLIS

Jei karalius ir gražuolė
Už anų laikų tuštybę,
Nors raudėjo, bet taip kenčia,
O artojo gailios raudos
Sugraudintų kietą uolą,
Aš drebu vos pagalvojęs,

Kad reikės prieit prie sosto,
Kur Kūrėjas viską teisia.
Kaip išdrįsiu ir pažvelgti?
Bet vis viena reikia eiti,
Nes nėra kur pasislėpti
Nuo Kūrėjo teisingumo.
Valdove!

KŪRĖJAS

Kaip drįsti mane tu šaukti?
Nors tikrai esu Kūrėjas,
Bet geriau jau patylėtum,
Tau užginta žengt prie stalo.
Aš – Kūrėjas ir skiriu tau
Žengt į prarają giliausią,
Kur tu pats save kankinsi,
Kur baisias kančias patirsi,
Amžinos tos kančios bus.

TURTUOLIS

Vargas man! Jau liepsnos supa,
Aš krintu į juodą gelmę,
Į bedugnę tokią juodą,
Kad savęs net neįžiūriu.
Kietos uolos virsta paskui
Ir tamsoj mane uždaro.

206

VIENUOLĖ

Amžina garbė man teko.

GRAŽUOLĖ

Aš galiu dar jos tikėtis.

ARTOJAS

Mes abu kartu, gražuole,
Viltį tokią pačią turim.

TURTUOLIS

Praradau menkiausią viltį.

KŪDIKIS

Nesulauksiu aš garbės.

KŪRĖJAS

Štai šviesos stulpus jau regit,
Štai jie sminga iš padangių,
Šitos šviesos žymi galą
Atgailos, kurią turėjot.
Tad tegul dabar prieina
Ir artojas, ir gražuolė –
Pagaliau abu laimingi prie Kūrėjo švento sosto,
Nes už atgailą jiems tenka
Su manim garbe dalintis.

Abu pakyla

GRAŽUOLĖ

Kokia laimė!

ARTOJAS

Tai paguoda!

TURTUOLIS

Kokios kančios!

KARALIUS

Nugalėjom!

TURTUOLIS

Man taip gaila!

VIENUOLĖ

Kaip man lengva!

VARGUOLIS

Kokia šventė!

TURTUOLIS

Kokios kančios!

KŪDIKIS

Gauna jie, ko nusipelnę,
Man netenka nieko gauti.

KŪRĖJAS

Padangėj angelai,
Pasauly žmonės,
Demonai pragare –
Visi šios duonos trokšta,
Danguj ir pragare,
Visam pasauly pasigirsta
Balsų dermė skambi,
Ji šlovina Kūrėją.

208

Skamba vargonų daugiabalsis Tantum ergo

PASAULIS

Nes visas šis gyvenimas yra
Tik pjesė, tik spektaklis.
Todėl sudie ištardami
Už viską, kas ne taip, atleisti prašom.